

TONGZOENEN MET DE TAAL

Dimitri Verhulst doet van zich spreken

Dimitri Verhulst (1972) schrijft sneller dan zijn schaduw. Eind 2016 had hij in de Nobelprijismaand oktober nog maar net de roman *Het leven gezien van beneden* gepubliceerd, over de Russische plagiaris-Nobelprijswinnaar Literatuur Michail Sjolochov, of daar werd al *Spoo Pee Doo*, een literair schot-schrift tegen terreur, gratis op het internet gegooid. *Spoo Pee Doo*, officieel zijn twintigste boek sinds zijn verhalendebut *De kamer hiernaast* (1999), kon als mediastunt tellen. Literair valt er echter weinig of niets aan te beleven. Best jammer, want Verhulst heeft wel degelijk een eigen stem.

Verhulst brak in 2006 definitief door met *De belaaheid der dingen*, waarin hij op onvergetelijke manier een tragikomische hommage bracht aan zijn drie knotsgekke ooms. Die namen hem wegens gebrek aan ouderlijk toezicht een tijdje onder hun hoede, tot hij door de jeugddienst wegens verwaarlozing in een jongereninstelling werd geplaatst. In *Kaddisj voor een kut* (2014) volgen we hoe De Neus, Verhulsts zestienjarige alter ego, het er in die jongereninstelling van afbracht. Toch is *Kaddisj voor een kut* meer dan zomaar een vervolg op zijn grootste succes. Verhulst wil een monument oprichten voor Gianna, die hij in de instelling gekend heeft en die als zeventienjarige zelfmoord pleegde. Dat eerbetoon is ingebed in een aanklacht tegen het systeem van de jeugdopvang. Verhulst kan er weinig goeds over kwijt: de opvoeders lopen er de kantjes af, terwijl de jongeren zich seksueel vergrijpen aan elkaar. Terloops krijgen ook mijnheer pastoor en de katholieke kerk ervan langs, want De Neus/Verhulst vermengt zijn herinneringen aan de korte tijd dat hij als tiener opgenomen was in een jeugdinstelling met cynische impressies over Gianna's begrafenis. Om zijn pamflet tegen jeugdverwaarlozing nog meer cachet te geven, sluit hij af met een dialoog tussen twee ex-instellingskinderen die hun zoon en dochter in een Aalsters hotel vermoordden om hen de sores van een instellingsleven te besparen.

In deze dialoog vergaloppeert Verhulst zich danig – hij vertelt eigenlijk losjes een echt gebeurde dubbele kindermoord na –, maar de klaagzang om Gianna's

verloren onschuld en die van Verhulst zelf mag er zijn. Als novelle is dit stuk van de kaddisj geslaagd, ook al mist het de tragikomische intensiteit van *De belaaheid*. Maar wie van die roman hield, komt in deze schmierende jeremiade aan zijn trekken.

Bloedboek (2015) is in zekere zin eveneens een appendix, of eigenlijk een variatie op vroeger werk. Nadat Verhulst met *De belaaheid* – en de opmerkelijke verfilming door Felix Van Groeningen – definitief als schrijver was gelanceerd, werd hij dankzij de Libris Literatuurprijs voor *Godverdomse dagen op een godverdomse bol* (2008) officieel geconsacreerd in de literaire wereld. Verhulst reconstrueerde op een draffe de geschiedenis van de mensheid, en gebruikte daarbij een apart, archaïserend parlando dat eigenlijk het echte hoofdpersonage was.

In *Bloedboek* doet hij iets gelijkaardigs met zijn bewerking van de Pentateuch (de eerste vijf boeken van het Oude Testament), die begint met Genesis. Het taalgeweld spat “pardaf” van de bladzijden af: “kadukelijk”, “het krawietelijk”, “hoving” en “trossel” zijn maar enkele van de archaïsmen die perfect passen bij de oorspronkelijke, paradijselijke staat van Adam en Eva.

Verhulst is aardig op dreef in Genesis tot en met Mozes' exodus uit Egypte en laat via aanstekelijke binnenrijmen en goed gekozen archaïsmen en neologismen de taal de pan uit swingen. Deze gewijde geschiedenis moet je hardop voorlezen als je ze tot haar recht wilt laten komen. Als tieners hun Bijbelse klassiekers niet meer kennen, kan Verhulsts bijna Vondel-achtige taaltje helpen om hen te laten kennismaken met de wonderlijke Bijbelse personages én hun avonturen. Misschien moet de voorlezer dan de nodige woordverklaringen geven, maar hotsen en botsen en klinken en klanken doet Verhulsts idioom vast en zeker: “De bomen schonk Hij eikels, en ook al had het eigenlijk iets heikels, zij waren nu geoutilleerd het hele perpetuum van de voortplanting voor hun eigen rekening te nemen.” Dit is bijna zo ingenieus als het statige Nederlands van de zeventiende-eeuwse Statenbijbel.

Tot zover het goede nieuws, want duizendpoot Verhulst is sinds zijn terugkeer uit Zweden naar

Dimitri Verhulst tijdens de opnames van *Made in Europe*.
Foto Reinier van Brummelen /VPRO

*Verhulst laat via
aanstekelijke binnenrijmen
en goed gekozen archaïsmen
en neologismen de taal de
pan uit swingen*

Vlaanderen twee jaar geleden bezig met een enorme profilering in de media. Nog maar net schreef hij het libretto voor een Jheronimus Bosch-opera, of daar trekt hij alweer Europa rond om voor de VPRO-televisie de culturele highlights uit de Europese geschiedenis in kaart te brengen. *Made in Europe* (2014) van de in 2016 overleden literatuur- en cultuurkenner Pieter Steinz is zijn inspiratiebron bij deze reeks, die in het voorjaar van 2017 op de buis zou moeten komen.

Waar vindt Verhulst tussen al die mediaklassen door nog de energie om te schrijven? *Het leven gezien van beneden* (2016), dat een tijdloze aanklacht tegen censuur wil zijn, draagt in ieder geval de sporen van een haastklus. Verhulst rakelt de controversiële toekenning van de Nobelprijs Literatuur in 1965 aan de Rus Michail Sjolochov opnieuw op. Zijn vierdelige roman *De stille Don* zou plagiaat zijn geweest en rechtstreeks uit het staatsfabriekje van het Russische sociaalrealisme zijn gekomen.

Verhulst weeft zijn verhaal rond de Bulgaarse nymfomane Liliya, die in Sofia met lede ogen aanziet hoe haar echtgenoot en avant-gardekunstenaar Anton Cherkov door het regime van bij zijn toneeldebuut in de ban wordt gedaan. Cherkov besluit dan maar literair journalist te worden – volgens Verhulsts verteller het ergste wat je als creatieveling kan overkomen – en bewierookt in opdracht van het establishment de grote Russische voorbeeldschrijver Sjolochov. Liliya neemt

Dimitri Verhulst
tijdens de opnames
van *Made in Europe*,

Foto Reinier van Brummelen /VPRO

Hopelijk keert Verhulst na zijn media-optredens terug naar waar hij goed in is: het tragikomisch uitbenen van zijn moeilijke jeugd

wraak door het werk van deze hooggestemde Rus te degraderen tot haar dagelijkse toiletpapier. Ondertussen worden duiven opgeleid tot “strontonauten” om de monumenten van de communistische helden in Sofia te gaan onderschijten. In haar privéleven cultiveert Liliya “het zwijgende vrijen” met zoveel mogelijk partners. Het “vrijen om het vrijen” – aldus de verteller – is haar manier om maatschappijkritisch aan kunst om de kunst te doen en zo alsnog een lans te breken voor het autonome kunstwerk van haar ondertussen helemaal weggekwijsde avant-gardist-echtgenoot.

Haast tegelijk en totaal onverwacht lanceerde Verhulst *Spoop Pee Doo* via het internet. Omdat de inzet – aldus Verhulst – van dit jazzy verhaal zo urgent was, kon je het een tijdlang gratis downloaden. *Spoop Pee Doo* voert een mannelijke protagonist ten tonele die zweert bij Liliya’s adagium van het vrijen om het vrijen als tegengif voor de terroristische waan van de dag. Het in cafés rondzwalpende hoofdpersonage hoort hoe in Schiphol een aanslag werd gepleegd en besluit dan maar “massaal te gaan muilen” – lees: zoveel mogelijk te tongzoenen – om almaar toenemende maatschappelijke onvrede de mond te snoeren. “Laat ons weerbaar zijn in de wellust”, klinkt het tussen twee slokken bier door, want “we zijn slechts sterrenstof”. Verhulst toont in deze uit de losse pols geschudde

zedenschets dat zijn vulgair-materialistische hedonisme allesbehalve een weerwoord biedt aan de verwarrende complexiteit van dit tijdsgewricht, maar er eerder een simplistische vertolking van is.

Wie wil kennismaken met de nieuwste Verhulst, kan dus maar beter een omweg maken rond die twee recente vluggertjes. Hopelijk keert Verhulst na zijn media-optredens terug naar waar hij goed in is: het tragikomisch uitbenen van zijn moeilijke jeugd, a *writer’s goldmine*, zoals hij opnieuw bewijst met het eerste deel van *Kaddisj voor een kut* én met het zwerige, eigengereide navertellen van de Bijbel in *Bloedboek*. Tot hiertoe heeft hij alleen de eerste vijf boeken herhaald. Er is dus nog stof genoeg voor nieuwe Bijbelse bewerkingen, zonder pogingen tot scatologische humor of ongeïnspireerd gewauwel over sterrenstof en weerbare wellust.

FRANK HELLEMANS

DIMITRI VERHULST, *Spoop Pee Doo*, Atlas Contact, Amsterdam, 2016, 156 p; *Het leven gezien van beneden*, 2016, 160 p; *Bloedboek*, 2015, 240 p; *Kaddisj voor een kut*, 2014, 160 p.